

Bilo je to naime istodobno ukidanje uzajamne ekskomunikacije Rima i Carigrada iz 1054. godine.

Četvrti dio nosi naslov: *Značajke posljednjeg trogodišta života kardinala Bee* (str. 723–781). Bea će posljednje godine, iako već prilično slabijeg zdravlja, biti »kardinal molitve« ali i »intenzivnog unutrašnjeg i vanjskog rada«. Uvijek je želio da ga smrt pohodi u radu. Mogao je tada pratiti već veoma vidljive pokoncilske ekumenske pomake kojima je prethodnih godina djelatno pridonosio krčeći im put: uspostavljanje prisnih odnosa s Anglikanskom zajednicom, s Ekumenskim vijećem Crkava, s nekim kršćanskim zajednicama Reforme, suradnja s Biblijskim univerzalnim društvom za prevođenje i širenje Biblije, ostvarenje i jačanje odnosa sa istočnim Crkvama, s ruskom i bugarskom, ponovni posjet Pavla VI. Carigradu (1967.), koji je sam kardinal popratio nadahnutim komentarom. Kao što je bilo maloprije spomenuto, kardinal Bea bio je član brojnih tijela središnje crkvene uprave. No najveće priznanje koje je s ljubavlju prihvatio bilo je njegovo imenovanje za predsjednika Komisije za *Neo-Vulgatu*, reviziju Jeronimova prijevoda *Vulgate*. Uza sve svoje dužnosti pronalazio je vremena i za spisateljski rad. Objelodanjena su mu tako djela koja osvjetljaju njegove zahvate i prinose Koncilu i koja su prevedena na mnoge svjetske jezike: *Crkva i čovječanstvo*, *Riječ Božja i čovječanstvo*, *Služiti*, *Ideja vodilja Koncila i njezini biblijski temelji*. U to je vrijeme primio i mnoga odličja. Spomenimo samo »Veliki križ legije časti« koji mu je osobno (1967.) uručio Francuski predsjednik Charles de Gaulle za svoga posjeta Rimu, zatim nagradu »Obitelj čovjeka« koju mu je dodijelilo istoimeno društvo iz New Yorka te doktorat »honoris causa« koji mu je 1968., nekoliko dana prije smrti dodijelilo sveučilište u Oxfordu.

Sredinom listopada 1968., nakon što je već sve pripremio za plenarnu sjednicu Sekretarijata za jedinstvo zakazanu za 13. studenoga, zahvatila ga je jaka azijska gripa. Blago je u Gospodinu preminuo, »usred rada«, kako je uvijek želio, 16. studenoga 1968. godine. Pogrebne je svečanosti 19. studenoga u Bazilici sv. Petra, uz nazočnost brojnih predstavnika drugih Crkava i zajednica, vodio sam Pavao VI. Pokopan je, kao i njegov otac, 21. studenoga, na blagdan Prikazanja Majke Božje u hramu, u grobnici crkve svojega rodnoga mjesta.

U *Epilogu* ovoga djela autor knjige o kojoj je riječ daje kardinalov duhovni profil ističući sjaj moralnih i teoloških kreposti. Govori također i o njegovoj dobroti i nježnosti, jednostavnosti i poniznosti, blagosti i strpljivosti, nerazorivoj vjeri i sigurnoj nadi te neobičnoj pastoralnoj ljubavi. O. Schmidt ističe da je tajna kardinalova »uspjeha« u njegovoj vjernosti Katoličkoj crkvi. Želio je biti samo sredstvo u Božjim rukama, vjerno služiti Crkvi i Kristovu namjesniku.

Ovo djelo uistinu otvara nove poglede na dragog profesora o. Beu njegovim studentima. Čitatelji će izblizega moći promatrati tijek Drugog vatikanskog sabora, posebno glede njegova ekumenskog gibanja u kojemu je kardinal Bea svim silama srca i uma sudjelovao. Na kraju ne ostaje drugo nego da od srca zahvalimo o. Schmidtu na ovako velebnom i korisnom djelu.

Celestin TOMIĆ

Ružica MARTINOVIĆ-VLAHOVIĆ
– *Prirodno planirane obitelji. Simptotermalna metoda*, FTI – Centar za bioetiku, Zagreb 1998., 39 str.

Uzrok većeg dijela patnji suvremenog čovjeka je zasljepljenost duhom današnjeg vremena. Taj oholi uobraženi duh

vremena želi sve učiniti novim i drukčijim, te s pomoću znanosti i tehnike nudi čovjeku pravo na užitak pošto-poto i bez obzira na posljedice. Skrajnje liberalistički trend podiže slobodu izbora na razinu božanstva dajući joj apsolutnu vrijednost, zaboravljajući pri tome da sloboda zahtijeva mnogo učenja i zrelosti. Umjetno data sloboda vodi čovjeka u dezorijentaciju i nesposobnost da razlikuje ispravno od neispravnog. Gotovo svaki vidik našeg života dolazi u polje suprotnih gledišta, a toga nije pošteđena ni obitelj, što gdjekad posve paralizira njezinu unutarnju snagu.

Pronalaskom kontracepcijskih sredstava 60-ih godina, širom se otvaraju vrata nadolazećem seksualnom valu. Ženu se uvjeralo da je samo pod kontracepcijom sigurna od začeća i u skladu s vremenom. Sve je to uzrokovalo odcjepljenje seksualnosti od rađanja, potičući sve veću slobodu u seksualnom ponašanju. Posljedice takvog promiskuitetnog ponašanja su sve veći broj rastavljenih brakova, porast neželjenih trudnoća i spolno prenosivih bolesti. Seksualni val, potpomognut elektronskim medijima i raznim ilustrativnim časopisima, utjecao je na spuštanje dobne granice mladih koji se upuštaju u seksualne aktivnosti.

Nakon višedesetljetnog iskorištavanja kontracepcijskih i abortivnih sredstava, istraživanja upućuju sve više na zabrinjavajuće nuspojave i rizike: kod žena dolazi do znatnih fizioloških promjena, a neizostavne su i duhovno-duševne promjene koje nisu u skladu s njezinom prirodom. Danas se zasigurno zna da jedino metode prirodnog planiranja obitelji (PPO) nemaju nikakve neželjene pojave na fizičko ni psihičko zdravlje žene.

No, prirodno planiranje obitelji pretpostavlja zrelo i odgovorno ponašanje supružnika otvorenih prema poštivanju života od samog početka – začeća, te dobru obaviještenost o metodama o tom pitanju. U tome će zasigurno pomoći

knjiga dr. Ružice Martinović-Vlahović pod naslovom *Prirodno planirane obitelji*.

Na našem tržištu već imamo knjiga koje vrlo detaljno obrađuju ovu tematiku, ali upravo zbog njihove opširnosti događa se da žene bez dodatnog tumačenja ne uoče najbitnije poruke. Ova knjiga sažeto obuhvaća osnovne simptomatske i termalne metode, koje u kombinaciji daju vrlo visoku pouzdanost, uz uvjet da se primjenjuju dosljedno i bez odstupanja. To se osobito odnosi na postovulatorno razdoblje od 4. visoke temperature do kraja ciklusa, koje je gotovo apsolutno neplodno. PPO zahtijeva suradnju oboje supružnika i potiče nesebične međusobne odnose među njima. Za ženu je sasvim prirodno i bez ikakvih neželjenih pojava, štoviše daje joj uvid u njezin prirodni ritam ciklusa. Iako razumijeva periodično suzdržavanje od bračnog čina, ovakav način planiranja učvršćuje brak i bračnu vjernost. Potrebno je da žena pomno zapaža i bilježi znakove plodnosti, te da ih zna ispravno tumačiti u skladu sa zahtjevima metode. Na kraju ove knjige navedene su druge dvije knjige u kojima se mogu naći opširnije informacije o simpto-termalnoj metodi, a to su: J. Rötzer, *Prirodna regulacija poroda*, i P. Frank i E. Raith, *Prirodno planiranje obitelji*. Po mojem sudu, treba isto tako upozoriti čitatelje i za proširenu informaciju o PPO navesti i knjigu o Billingsovoj metodi, a u kojoj se vrlo iscrpno objašnjava prepoznavanje osjeta i uočavanje cervikalne sluzi i njezinih promjena tijekom ciklusa. Moramo pripomenuti da otkriće povezanosti cervikalne sluzi s plodnošću žene ima iznimnu važnost za razvoj metoda PPO, štoviše, nekim ženama je Billingsova metoda dovoljna za prepoznavanje njihove plodnosti.

Ukoliko se PPO počne primjenjivati na početku braka, žena nakon nekoliko godina može s velikom sigurnošću znati svoj individualni broj neplodnih dana u

predovulatornoj fazi, a što može utjecati na smanjenje razdoblja uzdržavanja u tom razdoblju, posebice kod dužih ciklusa.

Možebitna, dodatna objašnjenja jamačno bi trebala za razdoblje dojenja kada ovulacija dolazi nakon nepravilnog razdoblja, kod produženih ciklusa kod kojih dolazi do odgođene ovulacije, te u razdoblju prije menopauze, a što zainteresirane žene mogu naći u spomenutoj literaturi ili u razgovoru sa stručnom osobom.

Metode PPO u braku su u skladu i s kršćanskim načelima. Odluka za život vjeran Bogu, sa sviješću o osobnoj odgovornosti u svagdašnjici, na začuđujući način donosi tada, ne smanjenje životne radosti, nego, naprotiv, gledano na duge staze – mnogo više životne sreće.

Josipa JURIČEV–SUDAC

Josip JELENIĆ, *Društvo i Crkva*, FTI DI, Biblioteka Obnovljenog života, Zagreb 1999., 234 str.

Ima li išta odgovornije, negoli danas, i to upravo ovdje, u suverenoj i neovisnoj hrvatskoj državi, govoriti na temelju crkvenih enciklika o društvu i Crkvi, o njihovom međusobnom odnošenju, prožimanju, nadopunjivanju u pokušajima stvaranja uvjeta čovjeku dostojna života, ali i o njihovim sučeljavanjima oko mnogih, često nerješivih pitanja. Jedan od hrabrih pokušaja u ovom poslu imamo pred sobom. Riječ je o iznimno vrijednom djelu koje hrabro i, uvjeren sam, s uspjehom ulazi u raspravu s problemima ne samo suvremenoga svjetskog, nego i hrvatskog društva. Ono što ovu knjigu dodatno čini još »dražom« jest autorova posveta. On knjigu posvećuje ovako – Vama: to jest onima koji će je čitati, pa se tako svatko može osjećati kao primatelj ovoga lijepog dara.

Ovo po svojoj tematici i sadržaju vrijedno i nezaobilazno djelo iz područja

sociologije religije podario nam je Josip Jelenić (1947.), docent na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu, nositelj kolegija Sustavne sociologije na Hrvatskim studijima u Zagrebu te zamjenik glavnog urednika časopisa za religioznu kulturu *Obnovljeni život*. Pored filozofske i teološke izobrazbe koje postiže u Zagrebu, Jelenić svoju izobrazbu iz sociologije i sociologije religije stječe na *Gregoriani* u Rimu.

Knjiga Josipa Jelenića *Društvo i Crkva* obaseže 234 stranice. Osim *Predgovora*, koji je napisao p. Ivan Koprek, i *Uvoda* knjiga obuhvaća sedam različitih, ali međusobno sustavno povezanih poglavlja – cjelina. Uz *Zaključak* i *Popis korištene literature* ovo djelo ima još *Sažetak* na engleskom jeziku te veoma korisno *Kazalo pojmova* i *Popis korištenih kratica*.

U prvom poglavlju *Crkva i društvene promjene* autor raspravlja o najnovijoj enciklici pape Ivana Pavla II. *Redemptoris missio*, nudeći čitatelju kao na dlanu temeljni sadržaj enciklike – misijsko značenje Crkve – upozoravajući pritom da je polazna točka tog papinog naučavanja zapravo nauk Drugog vatikanskog sabora, odnosno saborski dekret o misijama *Ad gentes*. Kao autor koji prati suvremena kretanja u Katoličkoj crkvi, Jelenić upućuje na vrijednosti poziva za oživljavanje misijskog rada koji proizlazi ne samo iz trajne vjere u Isusa Krista, iz potreba misionarske djelatnosti nego isto tako iz aktualnog trenutka svijeta i Crkve. U tom kontekstu treba shvatiti autorov govor o misijama, Crkvi i Kraljevstvu Božjem, Duhu Svetom (kao glavnom pokretaču misija) upozoravajući pritom ne samo na papinu tvrdnju da je trenutna religiozna situacija zbog cijeloga niza suvremenih zbivanja »složena i u previranju«, nego i na njegovu želju da cijeli svijet proglasi jednim jedinim misijskim područjem bez posebnih misija (*ad gentes*). Autor dalje govori o puto-